

Diversiteit in de gemeente, hoe ga je daarmee om?

December 2021

T.b.v. de hervormde gemeente te Dirksland

advies en begeleiding
voor de kerk van nu

Een bont gezelschap

Een gemeente bestaat uit mensen. Mensen vormen samen een geloofsgemeenschap. Wie zijn zij? Mensen die stuk voor stuk een andere levensgeschiedenis hebben. Mensen met verschillende karakters en leeftijden. Mensen die op uiteenlopende manieren in de maatschappij staan. Mensen van wie de leefomstandigheden niet gelijk zijn en van wie de geloofsbelevingen niet parallel lopen.

We vinden er praters en doeners. De een staat graag in de belangstelling, de ander gedijt het beste in de luwte. Sommigen hebben er behoefte aan hun geloof nadrukkelijk uit te dragen, anderen hebben geen durf of zien geen noodzaak op hun geloofstrommel te slaan. Er zijn gelovigen die in alles zekerheid uitstralen en er zijn er bij wie de vaste overtuiging ontbreekt. Sommigen hebben haast en willen steeds nieuwe dingen, anderen zijn de rust zelve en voelen zich prima bij de huidige gang van zaken.

Kortom: een bont gezelschap.

Als je dit op je in laat werken is het al een wonder dat zo'n gemêleerde groep samenkomt. En het wekt nog meer verbazing dat de leden van deze groep bij elkaar blijven. Er moet wel een drijvende sterke kracht onder hen zijn.

Ongelooflijk dat de veelkleurigheid van de gemeenteleden hen niet verhindert zich te verzamelen! Wat houdt hen bij elkaar? Er moet iets zijn dat hen bindt. Maar wat? Of is het 'wie'?

Verschillen zijn normaal

We hebben als kerken nogal eens de gedachte uitgedragen dat we als christenen gelijk zijn of horen te zijn. Eenheid veronderstelde gelijkheid. Nu zien we: eenheid en verscheidenheid staan niet tegenover elkaar, maar zijn twee kanten van verbondenheid.

Dat niet iedereen gelijk is, houdt ook in dat niet iedereen hetzelfde denkt en gelooft.

Er zijn gemeenten waar niemand zich druk maakt over verschillen. Er zijn ook gemeenten waar verschillen als stoorzender werken. Mensen houden elkaar en hun beleving of mening in de greep, waardoor de vrijheid wordt verstoord.

Er zijn gemeenten waar schotten tussen groepen staan, waardoor er eilandjes ontstaan en er zijn gemeenten waar nauwelijks verschillen waarneembaar zijn. Ieder onderschrijft het belijden en de manier waarop aan het belijden inhoud en vorm wordt gegeven. Ooit waren er wellicht afwijkende meningen, maar die werden niet toegestaan, en wie zo'n mening aanhang is vertrokken of roert zich niet meer.

Binnen de kerk laat de verscheidenheid zich zien in alle takken van het kerkenwerk.

Bestuurlijke verscheidenheid: de kerkenraad besluit de predikantsvacature terug te brengen tot en 80% predikant. Een deel van de gemeente vindt dat de kerkenraad te somber is en te weinig geloofsmoed toont. De kerkenraad moet meer vertrouwen hebben!

Liturgische verscheidenheid: Een verzoek om naast de bestaande bundel ook andere bundels te gaan gebruiken. Als dit besproken wordt blijken de meningen vaak verdeeld.

Verscheidenheid in geloofsoverdracht: Discussies over catechesemethodes, welke meer bijbelgetrouw is bijvoorbeeld.

Ethische vraagstukken: Euthanasie is een onderwerp dat op veel verschillende meningen kan rekenen.

Geloofsopvattingen: Historiciteit van de bijbel, visies op de Bijbel, op de almacht van God, op de invloed van bidden en zo veel meer, lopen niet allemaal parallel.

Elk soort vraagstuk vraagt om een andere aanpak.

Een beslissing nemen, een tussenweg kiezen, soms kan dat, maar niet altijd. Gewoon omdat een kwestie daar te complex voor is.

Hoe we omgaan met de verscheidenheid wordt grotendeels bepaald door de manier waarop we gemeente zijn. Benadering staat niet los van de identiteit. Daarom komt de vraag mee: waar staan we en gaan we voor als gemeente?

Vanuit deze kernen naar een vraagstuk kijken is vruchtbaarder dan andersom.

Ga daarom op zoek naar wat bindt en verbindt, zo kom je de onderlinge verbondenheid op het spoor.

Zijn er geloofskernen te benoemen waar mensen met verschillende visies zich in herkennen en die hen met elkaar verbinden?

Bijvoorbeeld: *Natuurlijk mag er verscheidenheid in geloven zijn, maar we moeten wel vasthouden aan de kern van het christelijk geloof, namelijk dat Jezus onze Verlosser en Heiland is.*

Hier is geen spraken van meerdere kernen, maar is er één kern. Natuurlijk zijn er daarbuiten meer geloofsaspecten zijn, maar die zijn ondergeschikt aan deze ene kern.

De vraag is of één kern voldoende is, of dat er toch meerdere kernen te benoemen zijn. Kernen die verbindend werken en geen kernen die uitsluiten.

Kernen vinden

De hervormde gemeente van Dirksland heeft een aantal kernen benoemd. De kerkenraadsdagen hebben die opgeleverd, de huidige plaatselijke regeling benoemt ze en uit de gemeentebijeenkomsten zijn kernen te beschrijven.

We hebben dit ontdekt door de gemeenteleden die bij de bijeenkomsten waren hun eigen geloofsbelijdenis op te schrijven, in 1 zin. Dit is ook met de kerkenraad gedaan en met de werkgroep. De kernen vormen pijlers onder de gemeenschap. Staan die voor altijd vast? Als het goed is staan ze voor lange tijd vast. Het kan zinvol zijn met enige regelmaat de pijlers te controleren en na te gaan of deze nog stevig onder het bouwwerk van de gemeente staan. Misschien moet er herijkt worden, of blijkt dat een pijler aan vervanging toe is. Maar het kan ook de ontdekking opleveren dat de pijlers nog stevig staan, als kernwaarden voor het geloofsleven in de gemeenschap.

Jezus verbindt de mensen in de gemeenschap met elkaar

Welke christen je ook tegenkomt, welke geloofsbeleving ook hoort bij een mens, één ding zal iedereen beamen: Jezus is belangrijk.

Als je daarover met elkaar doorpraat zullen er naast verschillen ook stevige overeenkomsten zijn. Is het niet genoeg om samen als gelovigen op te trekken door de verbinding met Christus? Is het te weinig als we onderschrijven dat de weg van sjaloom die Jezus ging ook voor ons begaanbaar is? Er zullen altijd verschillen blijven. Dit ligt niet alleen aan ons, maar ook aan de eigenheid van God en Jezus. Vader en zoon zijn in hun verbondenheid groter dan ons hart en meer dan onze stem. In de Bijbel wordt ook

meerstemmig over Jezus gesproken. Als het goed is geeft dat voldoende ruimte om elkaar te verdragen en te respecteren.

Omggaan met verscheidenheid

Hoe ga je nu om met die verscheidenheid? Een naambordje is zo geplakt, maar elke typering is ontoereikend. Twee confessionele of evangelische christenen verschillen ook weer van elkaar, net zo goed als twee vrijzinnige christenen.

Vaak gaan gesprekken over wat ieder dagelijks bezighoudt prima en kunnen verschillende mensen het goed met elkaar vinden. Maar zodra de kerk of het geloof ter sprake komt, zijn er terugtrekkende bewegingen ten opzichte van elkaar.

Moet je het inhoudelijke gesprek dan maar vermijden? Misschien moeten we leren dat deelnemen aan de gemeenschap inhoudt dat ieder lid iets van zichzelf wil prijsgeven. Stel dat ik mijn gedachten, visie, geloof en beleving voor een deel loslaat ter wille van de gemeenschap, wat gebeurt er dan met de gemeenschap en met mij? En stel dat de ander hetzelfde doet? Wat gebeurt er dan met mij en met de gemeenschap?

De vraag is of we dit kunnen, een deel loslaten. Ligt er geen angst onder het 'niet kunnen loslaten'? Angst voor wat er gebeurt als je iets loslaat, ter wille van de gemeenschap. En, ook spannend, durf je een geloofsbeleving van een ander, die anders is dan die van jezelf toe te laten in je gedachten, om het toe te laten in je geloofswereld en er eens op te kauwen, om heen te lopen en over na te denken? Het niet durven toe laten heeft in de meeste gevallen te maken met de eigen angst om iets te verliezen als je iets anders toelaat. Terwijl je jezelf ook kunt afvragen of je er door verrijkt kunt worden als je iets van iemand anders toelaat.

Op deze wijze kan er ruimte ontstaan voor verscheidenheid.

Zie ik het beeld van God in iemand die anders gelooft dan ik, andere idealen heeft dan ik? Als ik dat niet kan, heb ik God naar mijn beeld gemaakt. (Jonathan Sacks)

Splijtzwammen

Verscheidenheid wordt vooral zichtbaar bij zaken die gevoelig liggen en die met de geloofsbeleving te maken hebben. Wat voor kwestie er ook speelt, het is een opdracht dat mensen en groepen elkaar vragen:

Waarom maak jij die keuze en wat betekent het voor jou dat je buurman of buurvrouw een andere keuze maakt? Is er ruimte bij jou om je eigen keuze te relativiseren als de harmonie binnen de gemeente op het spel staat?

Erkennen dat niet alles is op te lossen kan al helpen. Je kunt wel leren er goed mee om te gaan; en bij die poging verdiepen we ons geloof en krijgen we de kans om ondanks tegenstellingen dichterbij elkaar te komen. Want.. het vraagstuk raakt ons allemaal...

Een gemeente die zoekt naar verbinding tussen leden, ook rondom lastige zaken, stelt zich open en mild op en zweert niet bij het gelijk van de meerderheid. Die gemeente is terughoudend om kwesties letterlijk in stemming te brengen, en daardoor de meerderheid te laten regeren. Zij heeft oog voor de minderheid en voor de wijsheid die de minderheid, evenals de meerderheid, uitdraagt. Ze luistert niet alleen naar die stem, zij kijkt ook hoe die stem klinkt in het geheel.

Een gemeente die open en mild is en voor veelkleurigheid kiest, is niet per se vaag en vrijblijvend.

Een manier om met gevoelige onderwerpen om te gaan en die bespreekbaar te maken is:

- Beleg een gemeenteavond waarop een inleider van buiten informatie geeft. Informatie over Bijbels-theologische, maar ook liturgische aspecten. Over de pastorale kanten en de

Jack de Koster, Advies en Begeleiding | Linnaeuslaan 7 | 4102 LE Culemborg
Tel: 06-14254846 | info@jackdekoster.nl | www.jackdekoster.nl
KvK nr 65251474 | btw-id: NL001998538B38 | Bank: NL80 RABO 0308 9670 89

gevoeligheden in de gemeente.

(Een avond met 2 gelijkwaardige inleiders die elkaar bevragen vanuit een ander standpunt kan ook informatie opleveren. Een goede gespreksleider is daarbij essentieel)

OPM: belangrijk is vooral om je als gemeente van meerdere kanten te laten informeren. Daarna gaat de kerkenraad met de gemeente aan het werk om hier keuzes in te maken die passen bij de geloofskernen.

- De kerkenraad evalueert deze bijeenkomst en bereidt een vervolg voor.
Bespreek met elkaar in de kerkenraad:
 - Hoe je zou reageren als een gemeentelid bij jou als kerkenraadslid zou komen met een vraag over het onderwerp
 - (In kleinere groepjes) hoe je zou reageren als een familielid bij jou als kerkenraadslid zou komen met een vraag over het onderwerp
- Beleg een nieuwe gemeenteavond en bespreek daar de vragen zoals die in de kerkenraad op tafel zijn gekomen.
(In een grotere gemeente kan het ook zinvol zijn om deze besprekingen wijkgericht op te zetten. De groepen zijn dan kleiner en de leden die elkaar spreken kennen elkaar al min of meer)
- Na deze bijeenkomsten schrijft de kerkenraad een basis voor een besluit over het onderwerp.
- Dit voorstel wordt voorgelegd aan de gemeente, die hierover in gesprek gaat.
- Daarna kan na een eventuele wijziging het voorstel worden omgezet in een definitief besluit.

Bronnen:

Voor deze notitie is gebruik gemaakt van:

- P. Schelling: *Mijn gelijk en ons geluk*, Zoetermeer 2012
- Jodien van Ark & Henk de Roest: *De weg van de groep, leidinggeven aan groepen in gemeente en parochie*, Zoetermeer 2004
- Paul Huguenin, *Conflicthantering en onderhandelen*, Houten, 2006